

ОСОБЛИВОСТІ АВТОМАТИЧНОГО ВІДШКОДУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Греца С.М.,

викладач кафедри конституційного права
та порівняльного правознавства

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Стаття присвячена висвітленню особливостей процедури бюджетного відшкодування податку на додану вартість. Автор звертає увагу на процес реформування та вдосконалення податкової системи України. Аналізуються прогалини правового регулювання бюджетних правовідносин чинним Податковим кодексом.

Ключові слова: бюджетне відшкодування, податок на додану вартість, Податковий кодекс, податкове законодавство.

Статья посвящена освещению особенностей процедуры бюджетного возмещения НДС. Автор обращает внимание на процесс реформирования и совершенствования налоговой системы Украины. Анализируются пробелы правового регулирования бюджетных правоотношений действующим Налоговым кодексом.

Ключевые слова: бюджетное возмещение, налог на добавленную стоимость, Налоговый кодекс, налоговое законодательство.

Article showcases the features of the procedure refund of VAT. The author draws attention to the process of reforming and improving the tax system of Ukraine. Analysis of the gaps of legal regulation of budget relations current Tax Code.

Keywords: budgetary compensation, value added tax, tax code, tax law.

Протягом тривалого періоду однією із основних проблем адміністрування податку на додану вартість залишається наявність значної бюджетної заборгованості сум податку, заявлених платниками до відшкодування з бюджету.

Питанням справляння податку на додану вартість, зокрема проблемам його бюджетного відшкодування, приділялася достатньо широка увага з боку вітчизняних науковців, зокрема слід відмітити праці В.Вишневецького, М.Кучерявенка, О.Луніної, А.Соколовської.

Однак, в переважній більшості випадків проведені наукові дослідження та публікації носили економічний характер.

Метою нашого дослідження є визначення правових аспектів та особливостей процедури автоматичного відшкодування податку на додану вартість.

При прийнятті Податкового кодексу України однією з найбільших його переваг декларувалося запровадження так званого автоматичного відшкодування ПДВ. Чи дійсно його запровадження стало ключем до розв'язання проблеми погашення бюджетної заборгованості по відшкодуванню ПДВ?

Ідеологія запровадження даного нововведення полягала в тому, що сумлінні платники податків, які відповідають визначеним законом критеріям, отримають право на відшкодування ПДВ у спрощеному режимі, фактично без контакту з податковою службою.

За офіційною інформацією Державної податкової служби України, фактично у 2011 році на рахунки платників відшкодовано з бюджету ПДВ на суму 42,8 млрд. грн., що більше, ніж у 2010 році у 1,8 разів. При цьому, на виконання пункту 200.20 статті 200 Податкового кодексу України за деклараціями за січень-жовтень 2011 року 326 платників отримали право на автоматичне бюджетне відшкодування ПДВ на загальну суму 15,9 млрд. гривень. [1]. На рівні Закарпатської області протягом січня - серпня 2012 року право на автоматичне відшкодування ПДВ отримали 24 підприємства на суму 66,7 млн.грн., що становить відповідно 10 відсотків від кількості платників та 34 відсотки від суми заявок [2].

Як видно із наведеної інформації, відсоток платників податків, які отримали право на автоматичне відшкодування ПДВ залишається незначним. Ключовою проблемою, яка стає на заваді більшості платників податків, на нашу думку, залишається недосконалість законодавства щодо визначення критеріїв, які дають право на застосування автоматичного відшкодування.

Право на отримання автоматичного бюджетного відшкодування податку мають платники податку, які відповідають одночасно таким критеріям:

1) не перебувають у судових процедурах банкрутства відповідно до Закону України “Про відновлення

платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”;

2) юридичні особи та фізичні особи — підприємці, включені до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців і до цього реєстру стосовно них не внесено записів про:

а) відсутність підтвердження відомостей;

б) відсутність за місцезнаходженням (місцем проживання);

в) прийняття рішень про виділ, припинення юридичної особи, підприємницької діяльності фізичної особи — підприємця;

г) визнання повністю або частково недійсними установчих документів чи змін до установчих документів юридичної особи;

г) припинення державної реєстрації юридичної особи чи підприємницької діяльності фізичної особи — підприємця та стосовно таких осіб відсутні рішення або відомості, на підставі яких проводиться державна реєстрація припинення юридичної особи чи підприємницької діяльності фізичної особи — підприємця;

3) здійснюють операції, до яких застосовується нульова ставка (питома вага яких протягом попередніх дванадцяти послідовних звітних податкових періодів (місяців) сукупно становить не менше 40 відсотків загального обсягу поставок (для платників податку з квартальним звітним періодом — протягом попередніх чотирьох послідовних звітних періодів);

4) загальна сума розбіжностей між податковим кредитом, сформованим платником податку за придбаними товарами/послугами та податковими зобов'язаннями його контрагентів, в частині постачання таких товарів/послуг, за даними податкових накладних що виникла протягом трьох попередніх звітних періодів (кварталу), не перевищує 10 відсотків заявленої платником податків суми бюджетного відшкодування;

5) у яких середня заробітна плата не менше ніж у два з половиною рази перевищує мінімальний встановлений законодавством рівень у кожному з останніх чотирьох звітних податкових періодів (кварталів), встановлених розділом IV Податкового кодексу;

б) мають один з наступних критеріїв:

а) або чисельність працівників, які перебувають у трудових відносинах з такими платниками податку, перевищує 20 осіб у кожному з останніх чотирьох звітних податкових періодів (кварталів), встановлених розділом IV Податкового кодексу;

б) або має основні фонди для ведення задекларованої діяльності, залишкова балансова вартість яких на звітну дату за даними податкового обліку перевищує суму податку, заявлену до відшкодування за попередні 12 календарних місяців;

в) або рівень визначення податкового зобов'язання з податку на прибуток до сплати до бюджету (відношення сплаченого податку до обсягів отриманих доходів) є вищим від середнього у галузі в кожному з останніх чотирьох звітних податкових періодів (кварталів), встановлених розділом III Податкового кодексу;

7) не мають податкового боргу [3, с.145].

У разі прийняття рішення про невідповідність зазначеним критеріям платника податків та, як наслідок, відсутності в нього права на автоматичне бюджетне відшкодування контролюючий орган зобов'язаний повідомити такого платника про відповідне рішення та надати йому детальні пояснення і розрахунки за критеріями, які не було дотримано. Це рішення платник податків може оскаржити у встановленому порядку [4].

Основними проблемами, які стають перешкодою для отримання платниками права на автоматичне відшкодування ПДВ, стала невідповідність двом критеріям – рівневі заробітної платні, яка має відповідати двом з половиною мінімальним зарплатам, а також наявність розбіжності між податковим кредитом платника податків та податковими зобов'язаннями його контрагентів. Перший із згаданих критеріїв не має безпосереднього відношення до процесу адміністрування ПДВ, однак за задумом ініціаторів діючої концепції автоматичного відшкодування, він має спонукати платників до соціально відповідальної поведінки. Другий критерій ставить право платника на отримання бюджетного відшкодування в залежність від податкової дисципліни інших платників податків, за яких він по суті не може нести відповідальність.

Автоматичне бюджетне відшкодування здійснюється за результатами камеральної перевірки, яка проводиться протягом 20 календарних днів, наступних за граничним терміном отримання податкової декларації.

Орган державної податкової служби зобов'язаний протягом трьох робочих днів після закінчення перевірки надати органу Державного казначейства України висновок із зазначенням суми, що підлягає автоматичному відшкодуванню з бюджету.

Орган Державного казначейства України надає платнику податку суму автоматичного бюджетного відшкодування шляхом перерахування коштів з бюджетного рахунка на поточний банківський рахунок платника

податку в обслуговуючому банку протягом трьох операційних днів після отримання висновку органу державної податкової служби [5].

На наше переконання, передбачений на даний час 20-денний строк проведення камеральної перевірки є занадто тривалим, з метою забезпечення більш швидкого отримання платниками коштів з бюджету цей термін слід скоротити до п'яти днів. Власне, запровадження такого скороченого терміну проведення камеральної перевірки передбачено починаючи з 1 січня 2014 року для платників податку, які мають «позитивну податкову історію». Однак при цьому Кабінетом Міністрів України запроваджуються додаткові критерії, яким повинен відповідати такий платник податків [6].

Останні зміни до законодавства свідчать про те, що держава не лібералізує процес автоматичного відшкодування ПДВ, а навпаки, запроваджує додаткові обмеження, зокрема, великий платник податків буде мати право на отримання автоматичного відшкодування, якщо він не декларував від'ємне значення об'єкта оподаткування податком на прибуток за підсумками останнього звітного (податкового) року [7]. За підрахунками Державної податкової служби України, кількість великих платників податків в Україні становить понад 1300 підприємств. Як зазначає Д.Олійник, ці підприємства формують близько 70% Державного бюджету. В основному вони є експортоорієнтованими. Запровадження додаткового критерію обмежує їх права, веде до нестачі обігових коштів та створює ризики скорочення робочих місць [8].

На наше переконання, з метою дієвого запровадження принципу рівності платників податків в процедурі бюджетного відшкодування податку на додану вартість, автоматичне відшкодування цього податку не повинно ставитися в залежність від критеріїв, які не мають прямого впливу на процедуру обчислення і сплати податку на додану вартість. Всім платникам податків, які повною мірою дотримуються вимог законодавства при сплаті податку на додану вартість, має бути гарантовано право на отримання бюджетного відшкодування податку на додану вартість, при цьому таке відшкодування має дійсно здійснюватися автоматично, прозора, що виключає будь-які корупційні чи дискримінаційні прояви з боку держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Звіт про виконання плану основних питань економічної та контрольної роботи Державної податкової служби України на 2011 рік // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://sts.gov.ua/diyalnist-dpa-ukraini/plani-ta-zviti-roboti-dpa-u/59465.html>
2. З початку року закарпатським платникам відшкодовано понад чверть мільярда гривень ПДВ // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zak.sts.gov.ua/media-ark/news-ark/70513.html>
3. Податкове право: Навч. посіб./Греца Я.В., Ярема В.І., Бисага Ю.М., Сідак В., - К.: Знання, 2012. – 384 с.
4. Врублевська Л. Податкові новатії. Відшкодування ПДВ // [Електронний ресурс] Режим доступу: http://smi.liga.net/articles/2012-07-03/6077246-podatkov_novats_v_dshkoduvannya_pdv.htm.
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року № 2755-VI // Голос України. – 2010. – № 229-230.
6. Про затвердження критеріїв, у разі відповідності яким платник податку на додану вартість вважається таким, що має позитивну податкову історію. Постанова Кабінету Міністрів України N 73 від 25.01.2012 року // Урядовий кур'єр. – 2012. – N30 від 16.02.2012 р.
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо державної податкової служби та у зв'язку з проведенням адміністративної реформи в Україні. Закону України від 05.07.2012 року № 5083-VI // Голос України. – 2012. – N147 від 11.08.2012 р.
8. Збільшення кількості критеріїв, що дають право на автоматичне відшкодування ПДВ, неприйнятне для бізнесу та не сприяє його підтримці // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://ua.fru.org.ua/zbilshennya-kilkosti-kriteriiv-shho-dayut-pravo-na-avtomatichne-vidshkoduvannya-pdv-nepriynatne-dlya-biznesu-ta-ne-spriyaye-jogo-pidtrimci>.